

LIŠAJNÍK FULGENSIA PRUINOSA V ZÁPADNÝCH KARPATOCH

Anton Petřík, Ivan Pišút

Abstract: *Lichen Fulgensia pruinosa in Western Carpathians.* Untill now only 2 records of this rare species, both in Slovakia, were registered in Western Carpathians, in the northern border of its distribution. Recently a new locality in Belianske Tatry Mts (mountain ridge Kozí chrbát, soil in crevice of steeply sloping calciferous schistose rock, alt. ca 1550 m) was discovered. A phytocoenological characteristic of this finding place is given, too.

Key words: Lichenized fungi, phytocoenology, Slovakia.

Blýskavka zaprášená *Fulgensia pruinosa* (Körb.) Poelt – syn. *Caloplaca pruinosa* (Körb.) Zahlbr. – má drobnú, 1-2 cm širokú žltú, zaprášenú stielku, na okrajoch vždy so zreteľne vyvinutými 2 až 3 mm dlhými lalôčkami, v strede často s hojnými 0,5 až 1 mm veľkými apotéciami. Stielkový okraj apotécií je žltý a zaprášený, disky sú takmer karmínovo červené až tmavoolivovo zafarbené. Spóry sú dvojbunkové, bezfarebné, v strede čiastočne zúžené, vretenovité, 18-27 x 5-8 µm veľké, alebo zaoblené (exemplár z Belianskych Tatier 19-21,5 x 8-10 µm). Spodná strana stielky je na podklad pripevnená zväzkami rizín. Vyskytuje sa na holej pôde najmä v štrbinách vápnných alebo dolomitových skál, niekedy prechádza aj priamo na skalný podklad alebo na vankúšiky machov.

Hoci táto blýskavka vôbec nie je nenápadná, prekvapuje malý počet známych nálezov. Nimis (1993) označuje jej rozšírenie ako „The distribution of this easily overlooked species goes from the northern Alps to the southeast-European mountains“. Možno ju teda hodnotiť podobne s krásnicou *Caloplaca aurea* ako oreofyt stredo- až juhoeurópskych vysokých pohorí (Pozri Suza 1943). Jej enkláva v Západných Karpatoch, kde dosahuje severnú hranicu svojho rozšírenia, je preto pozoruhodná. V Červenom zozname (Pišút et al. 2001) sa druh hodnotí ako takmer ohrozený (LR: nt).

S výnimkou Slovenska druh chýba v celej oblasti Západných Karpát (Bielczyk et al. 2004). Na Slovensku boli dosiaľ známe dve lokality:

1. „Malá Fatra, Gipfel des Malý Rozsutec 1300 m, Dolomittfelsen“ (Servít, Černohorský 1935 ut *Caloplaca pruinosa*).
2. „Vysoké Tatry: Zámky ca 17-1800 m ve skulinách vápencových skal, determ. M. Servít“ (Suza 1936 ut *Caloplaca pruinosa*).

Recentne k nim pribudla tretia, ktorú v Belianskych Tatrách našiel prvý autor:

Belianske Tatry: Hrebeň medzi Skalnými vrátami a Faixovou skalou (Kozí chrbát) medzi Rysou skalou a Astrovou vežou, juhozápadné úbočie, skalná stena nad turistickým chodníkom. Geologický podklad: slienité bridlice, 1550 m n. m., 17. 8. 2011, leg. A. Petřík. Doklad je

uložený v herbári Prírodovedného múzea SNM v Bratislave (BRA).

Porast, ktorý syntaxonomicky možno priradiť k asociácii *Astero alpini* - *Seslerietum calcariae*, mal nasledovné zloženie: E1: *Sesleria albicans* 2a, *Festuca versicolor* subsp. *versicolor* 2a, *Aster alpinus* 2a, *Primula auricula* subsp. *hungarica* 2a, *Carex sempervirens* subsp. *sempervirens* 2a, *Trisetum alpestre* 1, *Crepis jacquinii* 1, *Ranunculus oreophilus* 1, *Gentianella lutescens* subsp. *carpatica* 1, *Phyteuma orbiculare* subsp. *orbiculare* 1, *Festuca tatrae* 1, *Helianthemum grandiflorum* subsp. *grandiflorum* +, *Polygala amara* subsp. *brachyptera* +, *Euphrasia salisburgensis* +, *Thymus pulcherrimus* subsp. *sudeticus* +, *Oxytropis carpatica* +, *Leontopodium alpinum* +, *Rhodax alpestris* +, *Anthyllis vulneraria* subsp. *alpestris* +, *Androsace chamaejasme* +, *Pedicularis verticillata* +, *Galium anisophyllum* +, *Saxifraga paniculata* +, *Hieracium villosum* +, *Astragalus australis* +, *Picea abies* juv. +, *Linum extraaxillare* +, *Thesium alpestre* +, *Lotus corniculatus* +, *Seseli libanotis* +, *Scabiosa lucida* subsp. *lucida* +, *Bupleurum ranunculoides* +, *Campanula tatrae* +, *Allium senescens* subsp. *montanum* +, *Carduus glaucinus* +, EO: *Tortella tortuosa* 2, *Schistidium apocarpum* 1, *Pseudostereodon procerrimum* 1, *Homalothecium philippeanum* 1, *Grimmia* sp., *Entodon concinnum* +, *Ditrichum flexicaule* +, *Hypnum* sp. +, *Fulgensia pruinosa* +, *Squamarina gypsacea* var. *subcetrarioides* +, *Xanthoria elegans* +.

Údaje o zápise: Exp. 200°, Skl. 70°, Pl. 16 m², Pokryv.: E celk. 40%, E1: 35%, E0: 10%.

Nomenklatúra vyšších rastlín, machov a lišajníkov sa riadi podľa publikácie Marhold, Hindák (1998).

Literatúra

- BIELCZYK, U., LACKOVIČOVÁ, A., FARKAS, E., LŐKÖS, L., LIŠKA, J., BREUSS, O., KONDRATYUK, S. YA., 2004: Checklist of lichens of the Western Carpathians. W. Szafer Institute of Botany, Polish Academy of Sciences, Kraków, 181 pp.
- MARHOLD, K., HINDÁK, F., (eds.) 1998: Zoznam nižších a vyšších rastlín Slovenska. Veda, Bratislava, 687 pp.
- NIMIS, P. L., 1993: The Lichens of Italy. An annotated catalogue. Museo regionale di scienze naturale, Torino, 897 pp.
- PIŠÚT, I., GUTTOVÁ, A., LACKOVIČOVÁ, A., LISICKÁ, E., 2001: Červený zoznam lišajníkov Slovenska (december 2001). *Ochrana prírody*. Supplement 20: 23-30.
- POELT, J., 1965: Über einige Artengruppen der Flechtengattungen *Caloplaca* und *Fulgensia*. *Mitt. Bot. Staatssaml. München* 5: 571-607.
- SERVÍT, M., ČERNOHORSKÝ, Z., 1935: Flechten aus Čechoslovakei. IV. Malá Fatra, Velká Fatra und Choč-Gruppe in Slowakei nebst Nachträgen. *Věstn. Král. České Společn. Nauk, Tř. Mat.-Přír.*: 1-24.
- SUZA, J., 1936: Příspěvky k lišejníkové flóře Vysokých Tater. Část IV. *Sborn. Klubu Přír. v Brně* 19: 10-17.

SUZA, J., 1943: Meridionální vlivy v lišejníkové floře Západních Karpat. Meridionale Einflüsse in der Flechtenflora der Westkarpathen. *Věstn. Král. České Společn. Nauk, Tř. Mat.-Přír.*, 1942: 1-47.

Pod'akovanie

Terénny výskum a determináciu položiek z Belianskych Tatier podporil projekt Vega 2/0121/09, vďaka.

Adresy autorov

*RNDr. Anton Petrik, Botanická záhrada UK, Botanická 3, 841 04 Bratislava, Slovensko
e-mail: anton.petrik@rec.uniba.sk*

RNDr. Ivan Pišút, DrSc., Ostredková 4, 821 02 Bratislava, Slovensko